

DECLINATIO TERTIA

Третя відміна іменників

- Іменники усіх трьох родів
- Nominativus singularis – **пізні** закінчення
- Genetivus singularis – **-is**

- abdōmen, ĩnis n живіт, черево
- arēx, ĩcis m верхівка, кінчик
- appendix, ĩcis f відросток
- arbor, ōris f дерево
- articulatio, ōnis f суглоб
- calcar, āris n остро́га, шпóра
- calor, ōris m жар, тепло
- cartilāgo, ĩnis f хрящ
- cavĭtas, ātis f порожнина
- cervix, ĩcis f шийка
- cor, cordis n серце
- cortex, ĩcis m кора, кірка

СЛОВНИКОВИЙ ЗАПИС

Складається з трьох компонентів:

- **Nominativus singularis;**
- закінчення **Genetivus singularis -is** з тією частиною основи, яка змінюється (якщо потрібно) або повна форма Genetivus singularis:

pulmo, ōnis m легеня
pyrāmis, ĩdis f піраміда
ren, renis m нирка
rete, is n сітка
sanguis, ĩnis m кров

Типи (класи) іменників 3 відміни

- **приголосний** (classis consonans)
- **голосний** (classis vocalis)
- **мішаний** (classis mixta)

Рівноскладові та нерівноскладові іменники

- **Рівноскладові** іменники мають однакову кількість складів у номінативі та генетиві однини:

auris, is f вухо
cutis, is f шкіра

- **Нерівноскладові** іменники мають різну кількість складів у номінативі та генетиві однини:

corpus, ōris n тіло
caput, ĩtis n голова

Типи іменників з відміни

Приголосний

Нерівноскладові
іменники з
основою на
один
приголосний

corpus, ōris n
caput, ĭtis n
cavitas, atis f

Голосний

Іменники
середнього
роду, які у
Nom.Sg.
закінчуються на
-e, -al, -ar

mare, is n
animal, alis n
exemplar, aris n

Мішаний

Рівноскладові
іменники на
-es, -is

Іменники з
основою на два
приголосних

auris, is f
cutis, is f
pars, partis f

Приголосний тип

- Нерівноскладові іменники з основою на один приголосний:

cavitas, -atis f

	<i>Sg.</i>		<i>Pl.</i>
<i>N.</i>	різні	<i>N.</i>	-es(m,f) -a(n)
<i>G.</i>	-is	<i>G.</i>	-um
<i>D.</i>	-i	<i>D.</i>	-ībus
<i>Acc.</i>	-em (m,f) =N (n)	<i>Acc.</i>	-es(m,f) -a(n)
<i>Abl.</i>	-e	<i>Abl.</i>	-ībus

Causus	Приголосний тип відмінювання (Classis consonans)		
	masculinum	femininum	neutrum
	margo, ĩnis m край	radix, icis f корінь	caput, ĩtis n ГОЛОВА
singularis			
Nominativus	margo	radix	caput
Genetivus	margĭn-is	radic-is	capĭt-is
Dativus	margĭn-i	radic-i	capĭt-i
Accusativus	margĭn-em	radic-es	caput
Ablativus	margĭn-e	radic-e	capĭt-e
pluralis			
Nominativus	margĭn-es	radic-es	capĭt-a
Genetivus	margĭn-um	radic-um	capĭt-um
Dativus	margĭn-ĭbus	radic-ĭbus	capĭt-ĭbus
Accusativus	margĭn-es	radic-es	capĭt-a
Ablativus	margĭn-ĭbus	radic-ĭbus	capĭt-ĭbus

ГОЛОСНИЙ ТИП

- Іменники середнього роду, які у Nom.Sg. закінчуються на -e, -al, -ar

mare, is n

animal, alis n

exemplar, aris n

	<i>Sg.</i>		<i>Pl.</i>
<i>N.</i>	different	<i>N.</i>	-ia
<i>G.</i>	-is	<i>G.</i>	-ium
<i>D.</i>	-i	<i>D.</i>	-ībus
<i>Acc.</i>	=N (n)	<i>Acc.</i>	-ia
<i>Abl.</i>	-i	<i>Abl.</i>	-ībus

ГОЛОСНИЙ ТИП ВІДМІНЮВАННЯ (Classis vocalis)

Caus	neutrum		
	animal, alis n тварина	calcar, aris n шпора	rete, is n сітка
	singularis		
Nominativus	animal	calcar	rete
Genetivus	animal-is	calcar-is	ret-is
Dativus	animal-i	calcar-i	ret-i
Accusativus	animal	calcar	rete
Ablativus	animal-i	calcar-is	ret-i
pluralis			
Nominativus	animal-ia	calcar-ia	ret-ia
Genetivus	animal-ium	calcar-ium	ret-ium
Dativus	animal-ībus	calcar-ībus	ret-ībus
Accusativus	animal-ia	calcar-ia	ret-ia
Ablativus	animal-ībus	calcar-ībus	ret-ībus

Мішаний тип

- Рівноскладові іменник на -es, -is:

pubes, is f

- Іменники з основою на два приголосних:

pars, partis f

	<i>Sg.</i>		<i>Pl.</i>
<i>N.</i>	different	<i>N.</i>	-es(m,f) -a(n)
<i>G.</i>	-is	<i>G.</i>	-ium
<i>D.</i>	-i	<i>D.</i>	-ībus
<i>Acc.</i>	-em (m,f) =N (n)	<i>Acc.</i>	-es(m,f) -a(n)
<i>Abl.</i>	-e	<i>Abl.</i>	-ībus

Мішаний тип відмінювання (Classis mixta)

Casus	masculinum	femininum	neutrum
	dens, dentis m	auris, is f	os, ossis n
	зуб	вухо	кістка
singularis			
Nominativus	dens	aur-is	os
Genetivus	dent-is	aur-is	oss-is
Dativus	dent-i	aur-i	oss-i
Accusativus	dent-em	aur-em	os
Ablativus	dent-e	aur-e	oss-e
pluralis			
Nominativus	dent-es	aur-es	oss-a
Genetivus	dent-ium	aur-ium	oss-ium
Dativus	dent-ībus	aur-ībus	oss-ībus
Accusativus	dent-es	aur-es	oss-a
Ablativus	dent-ībus	aur-ībus	oss-ībus

Зведена таблиця закінчень іменників 3 відміни

Causus	Приголосний тип (Classis consonans)		Голосний тип (Classis vocalis)	Мішаний тип (Classis mixta)	
	masculinum, femininum	neutrum	neutrum	masculinum, femininum	neutrum
singularis					
Nom.	різні		-al, -ar, -e	різні	
Gen.			-is		
Dat.			-i		
Acc.	-em	= Nom.	= Nom.	-em	= Nom.
Abl.	-e		-i	-e	
pluralis					
Nom.	-es	-a	-ia	-es	-a
Gen.	-um		-ium	-ium	
Dat.			-ībus		
Acc.	-es	-a (= Nom.)	-ia (= Nom.)	-es	-a (= Nom.)
Abl.			-ībus		

ОСОБЛИВОСТІ ВІДМІНЮВАННЯ ДЕЯКИХ ІМЕННИКІВ 3 ВІДМІНИ

vas, vasis n судина

	singularis	pluralis
Nominativus	vas	vas- a
Genetivus	vas-is	vas- orum
Dativus	vas-i	vas- is
Accusativus	vas	vas- a
Ablativus	vas-e	vas- is

Іменники жіночого роду на -sis

	singularis	pluralis
Nominativus	bas-is	bas-es
Genetivus	bas-is	bas-ium
Dativus	bas-i	bas-ibus
Accusativus	bas-im	bas-es
Ablativus	bas-i	bas-ibus

Назви м'язів

Складаються з двох компонентів:

- 1) іменник **«muscŭlus»** «м'яз»
- 2) іменник чоловічого роду на **-or (-ōris)** або **-er (-ēris)**.

○ Muscŭlus flexor	м'яз-згинач
○ Muscŭlus constrictor	м'яз-стискач
○ Muscŭlus pronātor	м'яз-привертач
○ Muscŭlus compressor	м'яз-стискач
○ Muscŭlus levātor	м'яз-підіймач
○ Muscŭlus rotātor	м'яз-обертач

Назви м'язів

NB!!! Усі назви м'язів – іменники чоловічого роду
З відміни на:

- or, **ōris m** (e.g.: *rotātor, ōris m*);
- er, **ēris m** (e.g.: *massēter, ēris m*).

Порядок слів у термінах із НАЗВАМИ М'ЯЗІВ

- 1) **musculus** у Nominativus;
- 2) назва м'язів – іменник чоловічого роду на **-or (-ōris)** / **-er (-ēris)** у Nominativus;
- 3) будь-який інший іменник у генетиві;
- 4) **прикметник** ставиться наприкінці:

Musculus constrictor pharyngis inferior нижній звужувач
ГЛОТКИ

Musculus constrictor pharyngis medius середній
ЗВУЖУВАЧ ГЛОТКИ

Musculus abductor digiti minimi вивідник найменшого
ПАЛЬЦЯ

ПРИКМЕТНИКИ ДРУГОЇ ГРУПИ

ПРИКМЕТНИКИ З ВІДМІНИ

ПРИКМЕТНИКИ ДРУГОЇ ГРУПИ: ПРИКМЕТНИКИ З ВІДМІНИ

Поділяються на три підгрупи:

- 1) Прикметники трьох родових закінчень.
- 2) Прикметники двох родових закінчень.
- 3) Прикметники одного родового закінчення.

ПРИКМЕТНИКИ ТРЬОХ РОДОВИХ ЗАКІНЧЕНЬ

● masculinum	-er	(Gen. sing. -is)
● femininum	-is	(Gen. sing. -is)
● neutrum	-e	(Gen. sing. -is)

Основа визначається шляхом відкидання закінчення від форми жіночого роду:

- puter, putris, putre (гнилий) основа putr-
- saluber, salubris, salubre (здоровий) основа salubr-

Рідко вживані.

Прикметники трьох родових закінчень

puter, tris, tre гнилий, гнила, гниле

Casus / Genus	masculinum	femininum	neutrum
singularis			
Nominativus	puter	putris	putre
Genetivus	putr-is	putr-is	putr-is
Dativus	putr-i	putr-i	putr-i
Accusativus	putr-em	putr-em	putr-e
Ablativus	putr-i	putr-i	putr-i
pluralis			
Nominativus	putr-es	putr-es	putr-ia
Genetivus	putr-ium	putr-ium	putr-ium
Dativus	putr-ībus	putr-ībus	putr-ībus
Accusativus	putr-es	putr-es	putr-ia
Ablativus	putr-ībus	putr-ībus	putr-ībus

Прикметники

ДВОХ РОДОВИХ ЗАКІНЧЕНЬ

- masculinum, femininum **-is** (Gen. sing. **-is**)
- neutrum **-e** (Gen. sing. **-is**)

Словникова форма:

- 1. спільна для чоловічого та жіночого родів форма із закінченням **-is**;
- 2. закінчення середнього роду **-e**.

cervicālis, e (cervical)

dentalis, e (зубний)

brevis, e (короткий)

buccalis, e (щічний)

cranialis, e (черепний)

frontalis, e (лобовий)

gingivalis, e (ясенний)

occipitalis, e (потиличний)

labialis, e (губний)

cervicalis, e (шийний)

facialis, e (лицевий)

Прикметники

двох родових закінчень

Основа визначається шляхом відкидання закінчення -is від першої словникової форми:

- vertebrālis основа: vertebrāl-
- temporālis основа: temporal-

Дуже широко вживані.

Прикметники

ДВОХ РОДОВИХ ЗАКІНЧЕНЬ

brevis, е короткий, коротка, коротке

Casus / Genus	masculinum	femininum	neutrum
singularis			
Nominativus	brevis	brevis	breve
Genetivus	brev-is	brev-is	brev-is
Dativus	brev-i	brev-i	brev-i
Accusativus	brev-em	brev-em	brev-e
Ablativus	brev-i	brev-i	brev-i
pluralis			
Nominativus	brev-es	brev-es	brev-ia
Genetivus	brev-ium	brev-ium	brev-ium
Dativus	brev-ībus	brev-ībus	brev-ībus
Accusativus	brev-es	brev-es	brev-ia
Ablativus	brev-ībus	brev-ībus	brev-ībus

Прикметники

ОДНОГО РОДОВОГО ЗАКІНЧЕННЯ

Одна форма, спільна для всіх трьох родів, закінчується на **-s, -r, -x**.

Словникова форма:

- 1) Nominativus singularis (одна форма, спільна для всіх трьох родів).
- 2) Genitivus singularis (Gen. sing. **-is**).

- simplex, ісис простий
- teres, ёtis круглий
- par, paris рівний
- duplex, ісис подвійний

Прикметники

ОДНОГО РОДОВОГО ЗАКІНЧЕННЯ

Основа визначається шляхом відкидання закінчення -is від форми родового відмінка однини.

Словникова форма

- simplex, ĭcis
- multĭplex, ĭcis
- teres, ětis

Gen. Sing.

simplicis
multiplicis
terĕtis

Основа

simplic-
multiplic
terĕt-

Прикметники

ОДНОГО РОДОВОГО ЗАКІНЧЕННЯ

par, paris рІВНИЙ, рІВНА, рІВНЕ

Casus / Genus	masculinum	femininum	neutrum
singularis			
Nominativus	par	par	par
Genetivus	par-is	par-is	par-is
Dativus	par-i	par-i	par-i
Accusativus	par-em	par-em	par
Ablativus	par-i	par-i	par-i
pluralis			
Nominativus	par-es	par-es	par-ia
Genetivus	par-ium	par-ium	par-ium
Dativus	par-ībus	par-ībus	par-ībus
Accusativus	par-es	par-es	par-ia
Ablativus	par-ībus	par-ībus	par-ībus

За 3 відміною відмінюються також:

- Participium praesentis activi
(дієприкметник теперішнього часу
активного стану).
- Прикметники у вищому ступені
порівняння.

Participium praesentis activi (дієприкметник теперішнього часу активного стану)

За формою схожі на прикметники одного родового закінчення:

- recens, entis (свіжий)
- afferens, entis (приносний)
- permanens, entis (постійний)
- incipiens, entis (початковий)

Ставиться після іменника та узгоджується з ним:

- vas afferens (приносна судина)
- dens permanens (постійний зуб)

Вищий ступінь порівняння прикметників

m, f -ior
n -ius

Gen. sing. -ioris

- anterior, anterieus (передній)
- posterior, posterius (задній)
- superior, superius (верхній)
- inferior, inferius (нижній)

- ductus inferior (нижня протока)
- linea inferior (нижня лінія)
- labium inferius (нижня губа)